

Czynniki biopsychiczne

29 sierpnia 2014

Mówiąc o biopsychicznych przyczynach osiągnięć szkolnych mamy na myśli zarówno zadatki wrodzone, na przykład anatomiczną strukturę mózgu, jak i warunki sprzyjające lub hamujące prawidłowy rozwój tych zadatków.

J. Pieter uznaje wpływ wrodzonej „*bystrości umysłowej*” na postępy dzieci w nauce, jednak uzależnia te postępy od różnic między warunkami środowiskowymi. M. Grzywak-Kaczyńska uważa, że jednym z głównych źródeł osiągnięć szkolnych są różnice pomiędzy uzdolnieniami i zamiłowaniem poszczególnych uczniów tego samego wieku. Rozbieżności powstałe na wskutek różnic poziomu poszczególnych uczniów powodują wiele konfliktów między uczniem a szkołą i dlatego pojawiają się zaburzenia w zachowaniu uczniów (kłamstwa, wagarowanie, arogancja). Niepowodzenia szkolne mogą być wynikiem wad fizycznych, złych warunków życiowych, zaburzeń w czynnościach układu nerwowego. Badania wielu autorów pozwalają na sformułowanie stwierdzeń ogólnych tj.:

- od poziomu inteligencji uczniów zależą w dużej mierze uzyskiwane wyniki w nauce,
- istnieje związek pomiędzy inteligencją uczniów, a warunkami ich życia w środowisku społecznym.

„Wśród różnych czynników biopsychicznych, determinujących postępy uczniów w nauce, niemałą rolę odgrywają: temperament, cechy charakteru, niesprawne lub wadliwe funkcjonowanie narządów zmysłowych, niestałość emocjonalna, zły stan zdrowia oraz zaburzenia procesów poznawczych.” [\[1\]](#)

Nieprzestrzeganie zasad higieny psychicznej, np.: nadmierne obciążenie uczniów obowiązkami i pracami jest często przyczyną niepowodzeń szkolnych. Następną przyczyną biopsychiczną niepowodzenia uczniów w nauce są defekty narządów zmysłowych, głównie wzroku i słuchu. Fragmentaryczne deficyty funkcji

percepcyjnych wzrokowych i słuchowych oraz opóźnienia sprawności manualnej powodują zakłócenia wszystkich czynności i działań angażujących te funkcje. W zależności od rodzaju zaburzeń obserwujemy różne ich objawy, dla określonych zaburzeń specyficzne.

Spostrzeganie wzrokowe zachodzi na poziomie ośrodków mózgowych. Chodzi tu o funkcje takie jak analiza i synteza wzrokowa, wzrokowe ujmowanie stosunków przestrzennych, kierunkowość spostrzegania, a nie o ostrość wzroku uzależnioną od sprawnego funkcjonowania gałki ocznej.

Zaburzenia ośrodkowych funkcji słuchowych. W przypadku gdy uszkodzone są ośrodki mózgowe tych funkcji, lub gdy z innych powodów obniżona jest ich sprawność, to wówczas występują trudności z analizą i syntezą słuchową czyli różnicowaniem i scalaniem dźwięków. Z reguły odbija się to na rozwoju mowy, a tym samym prowadzi do niepowodzeń szkolnych.

Niekorzystny wpływ na wyniki w nauce szkolnej wywierają zaburzenia w funkcjonowaniu układu nerwowego oraz choroby somatyczne. Jedną z form zaburzeń procesów nerwowych jest niestałość emocjonalna *?stan w którym jednostka reaguje nieproporcjonalnie silnie do podnieci oraz wykazuje nieopanowanie emocjonalne, brak cierpliwości i wytrwałości w pracy oraz niezdolność skupienia uwagi?.*[\[ii\]](#)

Duży wpływ na wyniki nauczania wywiera także stan zdrowia dziecka. Choroby somatyczne (choroby serca, reumatyzm, gruźlica, anemia) są częstym źródłem absencji uczniów w szkole, a tym samym jedną z przyczyn niepowodzeń szkolnych. *„Zły stan zdrowia i słaby rozwój fizyczny oraz defekty w budowie i funkcjonowaniu różnych narządów, zwłaszcza gdy występują one łącznie z innymi niekorzystnymi warunkami sytuacji życiowych dziecka, wywierają ujemny wpływ na przebieg i wyniki pracy szkolnej.”*[\[iii\]](#)

Istotną przyczynę niepowodzeń szkolnych stanowią zaburzenia i

braki w funkcjonowaniu procesów poznawczych:

- brak motywów uczenia się,
- powolne tempo myślenia,
- skłonność do powierzchownego uogólniania,
- niestałość uwagi wskutek nadmiernej pobudliwości psychoruchowej,
- przeżywanie postaw depresyjno-lękowych,
- szybkie męczenie się wykonywaną pracą umysłową.

Źródłem niepowodzeń szkolnych są także takie czynniki biopsychiczne, jak: niekorzystne cechy osobowości ucznia, brak silnej woli, defekty narządów zmysłowych, choroby somatyczne, zaburzenia procesów nerwowych i poznawczych. Mogą to być czynniki pochodzenia dziedzicznego, środowiskowego, a także spowodowane błędami wychowawczymi.

Czynniki biopsychiczne decydują o powodzeniach lub niepowodzeniach szkolnych dzieci. Istnieje ścisły związek biopsychiczny przyczyn z warunkami środowiskowymi i wychowawczymi.

[\[i\]](#) Cz. Kupisiewicz, Niepowodzenia dydaktyczne, Warszawa 1969 r., s. 60

[\[ii\]](#) J. Konopnicki, Zaburzenia w zachowaniu się dzieci szkolnych i środowisko, Warszawa 1964 r., s. 99

[\[iii\]](#) M. Tyszkowa, Czynniki determinujące pracę szkolną dziecka, Warszawa 1964 r., s. 182-183

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.